

Радионица 1: ОЧУВАЊЕ ПОСТОЈЕЋЕГ ЗЕЛЕНИЛА И ЗЕЛЕНИХ ПРОСТОРА

Циљ ове радионице је био да прикупи идеје и решења које треба уградити у законску регулативу како би се очувале постојеће зелене вредности: природне целине, групације дрвећа, стабла, станишта...

Током ове радионице је постављено 9 питања која су усмерена ка одређеним подтемама у оквиру проблематике очувања постојећег зеленила.

Већина учесника је одговорила на сва питања. Одговори су једним делом потврдили потенцирање проблема који су већ регистровани као битни, али је било и сасвим нових теза које треба узети у обзир.

1. Која је кључна реч (речи, појам) којом треба увести обавезност заштите постојећег зеленила у Закону о заштити животне средине?

Циљ овог питања је био да се одреде кључни појмови које треба уградити у чланове Закона о заштити животне средине, а којима се дефинишу општа начела и циљеви заштите зеленила и зелених простора.

Појмови за дефинисање

- зелена површина, зелена инфраструктура, зелени коридори, јавно природно добро...

Начела

- зеленило је јавни интерес
- елемент одрживости средине
- део заштите биодиверзитета, сервис екосистема
- амбијентална целина
- зеленило има статус постојећег објекта

Циљеви

- заштита средине
- унапређење микроклиме, борба против климатских промена/топотног острва
- хуманије окружење, здравље, квалитет живота
- унапређење амбијента
- унапређење зеленог фонда
- очување порозности тла
- формирање базе - катастра зеленила

Потенцијални чланови Закона о зашт. жив. сред.

- дефинисање зеленила као јавног добра/вредности које се чува
- формулисање обавезности израде катастра зеленила у урбаним срединама као део базе података о простору
- обавезност прилагођавања плана постојећим зеленим вредностима простора и издавања локацијских услова за зеленило
- обавезност валоризације постојећег зеленила пре пројектовања и изградње

- обавезност прилагођавања (свих врста) пројеката постојећем стању зеленила
- обавезност плаћања компензације за евентуалну сечу
- обавезност локалне заједнице да одржава зелене просторе и да донесу градске одлука о зеленилу...
- увођење закона или подзаконског акта о зеленилу

2. Како законским решењем приморати градове Србије да формирају катастар (ГИС) зеленила?

Циљ овог питања био је да се одреди законски поступак увођење Катастра/ГИСа зеленила (ниво обавезности, динамика, рокови, надлежност, подручје, могуће стимулације...)

Опште

- катастар треба да буде део свеукупне базе података о простору
- катастар је регистар зелене инфраструктуре
- део је мониторинга заштите животне средине

Поступак

- едукација доносиоца одлука о потреби
- поступност увођења, обавезујући рокови корак по корак
- обавеза је да се сваки пројекат укључи у ГИС одмах по реализацији

Финансирање

- формирати фонд за ГИС
- обезбеђивање опреме/средстава конкурисањем
- подстицајна средства државе
- тражити резултате трошења за ту намену
- одбијање неких облика финансирања уколико општине немају катастар
- пореске олакшице за оне који формирају катастар
- могућност наплате информација из ГИС-а (?)

Стручност

- обука стручњака (за примењивање ГИС-а) из средстава намењених за катастар
- обавезно укључење пејзажног архитекте
- сарађивање са осталим струкама
- сва јавна предузећа сарађују у изради катастра

Техничко решење

- осигурати техничко решење - универзални модела ГИСа за све градове на републичком нивоу

Остали предлози

- оформити лоби
- без корупције

- обавеза тачности података

3. Како прописом приморати планере да плански штите и чувају постојеће зеленило?

Циљ овог питања био је да се прикупе елементи за законска решења и правила која ће у фази планирања простора обезбедити одређен ниво обавезности заштите постојећег зеленила (од уништавања због изградње или небриге).

Опште

- коришћењем катастра који се редовно ажурира
- дефинисањем шта тачно подразумева постојеће зеленило
- третирањем зеленог простора као јавног природног добра
- у оквиру ГИС-а да буде евидентирати вредност зеленог фонда и заштићена
- забраном пренамене зелених површина
- увођење градског пејзажног архитектуре / сарадника градског урбанисте
- израдом стандарда (% и структура зеленог) на планерском нивоу

Правила

- обавезан излазак планера на терен
- коришћење биотоп фактора у раду
- израда преходне студије
- обавезност учешћа пејзажног архитектуре у планирању (и сарадња са колегама које се баве том проблематиком)
- у структури планских комисија да буде ПА
- усаглашавање заузетог и слободног
- да се даје информација о локацији са зеленилом на нивоу урбанизма

Мере

- суспензије, суд части, казна
- преиспитивање лиценце за оне који не испуњавају услове

Остало

- заштита од дневне политике
- планерска заклетва ("луда" идеја)

4. Како приморати инвеститора да чува постојеће зеленило приликом инвестирања у изградњу објеката?

Циљ овог питања је да се пронађу законска решења којим ће инвеститор који финансира градњу бити стимулисан или приморан да сачува вредно постојеће зеленило.

Казнене мере

- забрана градње - одузимање грађевинске дозволе
- новчана казна

- новчана компензација и/или компензациона садња
- суд части за инвеститоре

Стимулативне мере

- награда/финансијска стимулација
- смањење таксе као подстицајна мера
- едукација инвеститора (о економској добити, о еколошким бенефитима, одговором зашто чувати зеленили)

Мере контроле

- прописивање чувања зеленила (увођење обавезног процента зеленила које се мора задржати)
- подаци из катастра зеленила
- егзактна процена вредности зеленила у поступку добијања грађевинске дозволе (експертско мишљење за процену економске и еколошке вредности) - снимак вегетација са биоколошком основом
- стручни надзор (који не треба да буде формалан)
- инспекцијска провера

5. Шта треба да буду обавезни улазни подаци за пројекат како би се сачувало зеленило?

Циљ овог питања је био да се изради попис потребних података (у вези са зеленилом) који ће представљати улаз (основу) за израду билог ког пројекта (и арх, грађевинског) и који ће пројектанту скренути пажњу да неизграђен простор НИЈЕ ПРАЗАН простор, већ наслеђена вредност коју треба вредновати и поштовати.

Подлоге

- детаљан КТП - геодетски снимак са висинском представом и позицијама стабала и снимком коте кореновог врата
- катастар постојећих инсталација
- власништво
- катастар зеленила, сателитски ажуриран на дневном нивоу
- снимак (план) и спецификација постојећег зеленила (табела)

Услови

- услови из плана
- услови ЈКП зеленила за све пројекте

Истраживања пре пројектовања

- обавезан излазак на терен
- израда биоколошке основе број и стање индивидуа
- експертиза здравственог стања са предлозима за санацију и процена потреба за контролом и третирањем зеленила
- анализа постојања ендемичних, угрожених, заштићених врста
- анализа утицаја постојећег зеленила на намену простора
- оцена физиолошке зрелости зеленила, одрживости и дуговечности

- процена вредности постојећег зеленила и компензационе мере уколико се захтева сеча или казна због уклањања без одговарајућег одобрења
- последице уклањања на окружење

**6. Како приморати да сви пројектанти чувају постојеће зеленило при изради пројекта?
Циљ питања је био да се прикупе елементи за правила којима би се (сви) пројектанти обавезали или стимулисали да чувају постојеће "зелене" елементе у простору.**

Опште / принцип

- зеленило да добије пун статус објекта (као друге грађевине)
- израда стандарда (и о структури зеленила – спратности)

Услови и правила

- услови дати у плановима, дефинисана правила грађења
- конкретнији услови зеленила (или др. јавне комуналне куће)
- сагласност на пројекат да даје онај ко је издао услове
- обавезан проценат и структура зеленила
- узети у обзир окружење ради закључка шта је важно штитити
- green space фактор
- биотоп фактор
- план постојећег стања да се ради пре пројекта за грађевинску дозволу
- обавеза валоризације постојеће вегетације пре одобрења
- прилагодити пројекат постојећој вегетацији
- пре грађења обавезна повратна информација комисије шта се мора очувати
- комунални надзор током рада, надзор пејзажног архитекте
- прописана обавеза изласка пројектаната на терен
- приликом плана прво да се провуче високо зеленило затим остале инсталације

Едукација за пројектанте који нису ПА

- упутити их на бенефите
- консултације са пејзажним архитектом
- стручним разговором и утврђењем са другим струкама
- едукација и стандарди који важе у ПА да буду доступни и другим струкама

Мере

- казнена политика
- одузимање лиценце
- суд части за оне који не поштују принципе

7. Којим правилима градње приморати извођача да очува постојеће зеленило приликом извођења?

Циљ питања је био да се формулишу правила чијом применом би се боље чувало зеленило приликом извођења радова.

Правила

- изградити правилник о заштити - прописи да буду јасни и широко доступни
- кроз техничку документацију/пројекат испројектовати заштиту
- мере техничке заштите да су део предмера и предрачуна, као и опис позиције у припремним радовима
- дорада и примена техничких стандарда за очување зелених површина и дефинисање механичке заштите
- јасно постављена вертикална и хоризонтална заштита зеленила
- обавеза чувања земљишта

Надзор

- присуство стручног надзора
- стручне консултације уколико извођач није ПА, или ангажовање стручњака
- казнена политика (везано и за надзор и извођача)
- надзор и над земљаним радовима
- обавезност техничког пријема објекта и за терен и за зеленило, употребна дозвола за зеленило

8. Ако је новчана компензација за сечу постојећег дрвећа један од елемената могуће заштите, наведите који све елементи треба да се вреднују за свако стабло и да уђу у формулу за израчунавање компензације.

Циљ питања је прикупљање елемената за израду што комплетније формуле за израчунавање вредности стабла ради новчане компензације у случају сече

Карактеристике стабла

- врста (реткост, ендемит, аутохтона врста, значај врсте)
- старост стабла
- дуговечност врсте
- здравствено стање/виталност
- биоеколошка оцена
- хабитус и оцена декоративности
- еколошка вредност
- тржишна вредност
- могућа историјска вредност стабла

Локација стабла

- категорија/величина насеља
- локација, оцена локације и позиције стабла (нпр. однос зелених површина у односу на изграђени део), да ли је стабло део састава зеленог коридора
- да ли је уклањањем угрожен биодиверзитет - да ли стабло представља хабитат (за птице и друга жива бића)
- да ли је разбијање склопа негативно (уклањањем индивидуе која је штитила друге биљке и жива бића) или позитивно (развиће осталих)

Остали предлози о компензацији

- увести компензација и за сваки m² (не само за стабла)
- повећање фактора 4,2 који се користи од увођења формуле
- применити франкфуртску одлуку за заштићена подручја и појединачна стабла
- извршити техно-економску анализу свих параметара

9. Да ли имате још нешто битно да додате?

Циљ питања је регистровање разних других проблема и решења, а које присутни сматрају битним за задату тему.

Предлози као допринос конкретної теми

- Увести нову категорију заштите зеленила, нижу категорију од споменика природе, али као инструмент за више утицаја
- Радити студије процене утицаја везане за зеленило
- Решавати проблем малог процента зелених површина у додиру са тлом на парцели
- Уочен проблем – све мање зелене површине, све ситније дрвеће (лоптасти и патуљасте варијетети и сл.)
- Дрвеће (као зелена инфраструктура) да има приоритет у односу на инсталације (нпр. дрвореди)
- Решити проблем заслањивања земљишта зими
- Регулисати такозвану сечу у главу у извођењу и одржавању
- Омогућити градској комисији улаз на приватне поседе како би се контролисала бахата сеча стабала
- Уколико постоји ГИС то би поједноставило и појефтинило издавање локацијских услова

Остали општи предлози (изван/изнад законске регулативе)

- Смањити необазривост, недостатак комуникације између завода и управљача заштићених зелених површина
- Радити на повећању свести грађана
- Свест грађана (едукација) о значају, али и да су они ти који финансирају одржавање тиме што пуне буџет
- Регулисати међуодносе управљача, завода за заштиту природе и власника
- Увођење професионалне одговорности завода за заштиту природе